

Zeszyty

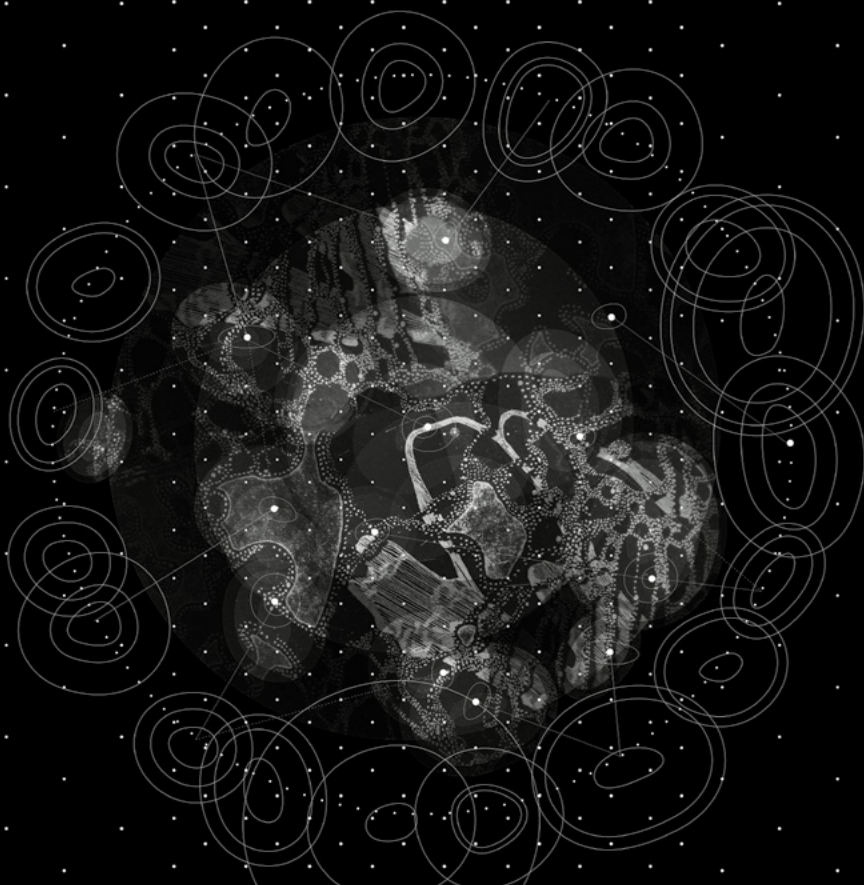
#48

Artystyczne

Kuratorstwo dla planetarnej równowagi

Uniwersytet Artystyczny im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu

2(48)/2025

ZA

Kuratorstwo dla planetarnej
równowagi: troskliwe strategie
kuratorские wobec wyzwań
współczesności

**Doktorat
honoris
causa**

Przypadł mi ogromny zaszczyt pełnienia roli recenzentki w postępowaniu o nadanie przez Senat Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu tytułu doktory honoris causa Pani Ewie Partum, prekursorce sztuki konceptualnej, feministycznej i krytycznej w Polsce, autorce akcji i instalacji w przestrzeni publicznej, performansów, artystce, której wyjątkowa twórczość i wkład w rozwój sztuki są niepodważalne.

Znaczący format swojej postawy artystycznej zaznaczyła już pracą dyplomową w Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie w 1970 roku. Na wystawie „Informacja–wyobraźnia–działanie”, na *Antybiennale plakatu* w Stołecznej Galerii Współczesnej, zrealizowała pracę *Obszar zagospodarowany wyobraźnią*, powstałą na podstawie jej pracy teoretycznej. Artystka pisała: „Gospodarowanie wyobraźnią to jedna z prób uczynienia zapisu intelektualnego bardziej obecnym. Wiąże się z kryzysem określenia ‘być poetą’. Kryzysem w sensie pozytywistycznym. Jest to próba pokonania drogi dzielącej zapis intelektualny od standardu wydawniczego i tradycyjnej formy książki. Realizacja poezji może stać się powodem powstania realnego zagospodarowania ludzką wyobraźnią w sposób rozszerzający jej granice. Zaistnienie momentu realizacji prowadzi do pokonania banału wydawniczego i otwiera źródło nowych intelektualnych wzruszeń. *Obszar zagospodarowany wyobraźnią* jest jej miarą przestrzeni i jej formą. Słowo w obszarze sztuki nabiera nowej wartości, tworzy inne systemy wyobrażeniowe. Obszar jest dokładnym odniesieniem przestrzeni, ale jednocześnie sugeruje inne możliwe formy, wywołuje obrazy domagające się powołania” (fragment tekstu z 1970 roku).

Tym samym Artystka już na początku swojej drogi twórczej wpisała się w powstały w latach 60. XX wieku nurt sztuki konceptualnej i performatywnej. Stefan Morawski odnosił ją do natury analitycznej. Jak twierdził: „Konceptualizmowi przypisane są zatem: samowiedza dotarcia do kresu możliwości sztuki, transgresja jej paradygmatu utrwalonego przez stulecia, funkcjonowanie poza polem estetyczności bądź tylko na jej liniach demarkacyjnych”¹. W 1972 roku,

1 Stefan Morawski, „Uwagi o procesie twórczym i spadku po konceptualizmie,” w: *Autonomiczny ruch konceptualny w Polsce* (Lublin: Galeria Stara BWA, 2002), 35.

na powierzchni zaledwie 4 m², pod schodami klubu łódzkiego Oddziału Związku Artystów Plastyków, Ewa Partum utworzyła Galerię Adres, stanowiącą miejsce do wyzwolenia sztuki z materialnych ograniczeń i uczynienia jej miejscem do międzynarodowej sieci wymiany projektów mail-art, skąd idee wysyłane były pocztą. W tym czasie powstają między innymi realizacje: pocztówka *new horizon is a wave; I am happy to make love with envelope* – koperty z czerwoną szminką Artystki; Tatry. Galeria uczestniczyła w tym czasie między innymi w wystawach Moderna Museet w Sztokholmie, Arte Nuevo w Buenos Aires, Anderson w Kassel. W naszym rodzimym obszarze wystawienniczym związana była między innymi z programem Galerii Labirynt, prowadzonej przez Andrzeja Mroczka w Lublinie, która w latach 70. XX wieku była jedną z czołowych i najprężniej działających galerii niezależnych w Polsce. Wtedy to został zbudowany program artystyczny, preferujący przede wszystkim prezentacje z obszaru sztuki mentalnej.

W 2002 roku Artystka brała udział w historycznej wystawie „Autonomiczny ruch konceptualny w Polsce”, której pomysłodawcą był inny znakomity artysta i teoretyk tego nurtu sztuki Zbigniew Warpechowski. Przywołuję tę szczególną prezentację również dlatego, że teksty krytyczne jej towarzyszące w wartościowy sposób prezentują tło historyczne i perypetie artystów konceptualnych, których twórczość po „odwilży” była regularnie pomijana i niedoceniana, a w gronie tym znalazła się wówczas również Pani Ewa Partum.

Niewątpliwie jednak na przestrzeni 60 lat pracy twórczej Pani Ewa Partum zaznaczyła swoje miejsce w historii sztuki jako prekursorka w dziedzinie body art, sztuki feministycznej i sztuki krytycznej. Świadczy o tym między innymi instalacja *Obecność/Nieobecność* z 1965 roku, która uznawana jest za pierwszą w Polsce pracę w przestrzeni publicznej. W swoich działaniach zwraca się w stronę kobiety jako artystki i jej tożsamości w świecie sztuki; między innymi performans *Zmiana. Mój problem jest problemem kobiety* to dokonujący się na oczach zgromadzonych proces postarzania połowy ciała Artystki przez charakteryzatorów. Artystka zwraca się w nim w stronę cielesności, seksualności, przemijania, ale także dotyka zagadnienia równouprawnienia, artykułuje tym samym problem statusu społecznego kobiet w socjalistycznej Polsce. Jej działania artystyczne nie tylko angażują widzów, ale także skłaniają ich do refleksji nad ujawnieniem nowych znaczeń i nowego porządku w ówczesnym męskim dyskursie w obrębie sztuki. Artystka pokazuje tym samym, jak ogromną siłę ma sztuka w przestrzeni

społecznej, jak ogromną siłę mogą mieć kobiety w sztuce i jak mocnym i wyrazistym językiem wypowiadają się w kwestiach szeroko pojętej wolności. Ważne, aktualne problemy podejmowała w performansach: *Stupid Woman – Głupia kobieta*, *Piruet* czy *Samoidentyfikacja*, gdzie z pełnym przeświadczeniem o swojej wolności naga staje przed policjantką. Działania, w których wykorzystuje swoje nagie ciało, prowadzi również w Niemczech, dokąd wyjechała w 1982 roku na zaproszenie Wolfa Vostella – współzałożyciela ruchu Fluxus.

Dorobek artystyczny Ewy Partum i wkład w rozwój sztuki są nieocenione, o czym świadczą prezentacje w uznanych instytucjach sztuki na całym świecie, między innymi: MoMa w Nowym Jorku, Tate Modern w Londynie, MuMOK w Wiedniu, Neue Nationalgalerie w Berlinie, 18. Biennale w Sydney. Jej prace znajdują się w najpoważniejszych kolekcjach sztuki światowej: między innymi w Centrum Pompidou w Paryżu, Tate Modern w Londynie czy Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía w Madrycie. W 2024 roku Artystka uhonorowana została przez rząd niemiecki prestiżowym wyróżnieniem Lovis-Corinth-Preis za całokształt dorobku twórczego.

Sztuka Pani Ewy Partum od lat budzi zainteresowanie młodego pokolenia. Staje się wręcz mentorką w obszarze procesualnym i znaczeniowym. Tym samym stanowi dla młodych artystów drogowskaz w poszukiwaniach własnego języka wypowiedzi artystycznej. Jej twórczość odkrywana jest na nowo przez wielkie muzea i krytyków sztuki. Swoją twórczością udowadnia, że na przestrzeni kolejnych dekad jej dokonania pozostają aktualne i nie ulegają presji upływającego czasu. Warto w tym miejscu przywołać fragment manifestu Ewy Partum z 2021 roku, napisanego we współpracy z Anną Ciabach, w którym Artystka pokazuje, że sztuka umożliwia nadawanie sensów w nieustannym poszukiwaniu i odkrywaniu prawdy:

[...] sztuka nadaje mojemu życiu pewien sens. To ona daje satysfakcję, sprawia, że jest jakaś nadzieja, że się jakoś idzie do przodu, że się coś nowego dzieje, że się odkrywa nowe światy i że się daje komuś te światy poznać. [...] Sztuka jest inspirująca i prowadzi ludzi do pewnych rozwiązań, których mogą w swojej rzeczywistości używać. Sztuka daje nam kreatywne wzorce działania.

Twórczość i postawa artystyczna Pani Ewy Partum zasługują na najwyższe uznanie. Jakże niewielu artystów potrafi zadebiutować w tak mocny, przekonujący sposób i przez kilkadziesiąt kolejnych lat utrzymać i rozwinąć ten ro-

dzaj refleksyjności, jakości i mocy twórczej! Sięgam do publikacji towarzyszącej wystawie w Muzeum Sztuki w Łodzi pod znamienym tytułem *Nic nie zatrzyma idei sztuki* (Łódź, 2015) i uświadamiam sobie po raz wtóry walory tej sztuki, która bywa klasyfikowana jako konceptualna, krytyczna, feministyczna czy nawet w latach 80. postrzegana w kategoriach politycznych. A przecież to tylko jej wybrane aspekty, nieprzesłaniające idei SZTUKI w jej najbardziej klasycznym, humanistycznym rozumieniu, które nie wymaga żadnych przymiotników.

Reasumując, twórczość Pani Ewy Partum, jej nowatorski, obszerny i wybitny dorobek, przekracza dalece ramy sztuki, jakiej doświadczamy na co dzień. Jest to klasyczny przykład sztuki ponadczasowej, która umiejętnie łączy to, co osobiste i aktualne, z pierwiastkiem uniwersalnym. Od lat pozostaje aktualna w obrębie dyskursu społecznego, stanowiąc źródło inspiracji dla badaczy jej osobiwej twórczości, jak i młodego pokolenia. Bez wątpienia Pani Ewa Partum jest jedną z najważniejszych postaci współczesnej sztuki. Tym samym tytuł doktory honoris causa staje się kolejnym symbolem uznania jej twórczości i wkładu w rozwój sztuki w ostatnich kilkudziesięciu latach.

Z nieskrywaną radością i pełnym przekonaniem popieram wniosek o przyznanie Pani Ewie Partum tytułu doktory honoris causa Uniwersytetu Artystycznego im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu.

Zeszyty Artystyczne

nr 2 (48) / 2025

ISSN 1232-6682

Redaktorki prowadzące

Maria Blanka Grzybowska, Marta Smolińska

Redaktorka naczelna

Ewa Wójtowicz

Zespół redakcyjny

Magdalena Kleszyńska

Izabela Kowalczyk

Justyna Ryzek

Marta Smolińska

Sekretarzynie redakcji

Karolina Rosiejka

Projekt graficzny i skład

Mateusz Janik

Korekta

Joanna Fifielska, Filologos

Rada naukowa

prof. dr Sabeth Buchmann, Akademie der bildenden Künste Wien, Institut für Kunst und Kulturwissenschaft, Austria

prof. Burcu Dogramaci, Ludwig-Maximilians-Universität München, Niemcy

prof. Izabella Gustowska, Uniwersytet Artystyczny im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu

prof. Marek Krajewski, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

doc. Mária Orišková, dr fil., Trnavská Univerzita w Trnave, Słowacja

doc. Jörg Scheller, dr fil., Zürcher Hochschule der Künste (ZHdK), Szwajcaria

prof. Miodrag Šuvaković, Singidunum University, Belgrade, Serbia

Afilacja zespołu redakcyjnego

Wydział Edukacji Artystycznej i Kuratorstwa
Uniwersytet Artystyczny im. Magdaleny
Abakanowicz w Poznaniu

Adres redakcji

„Zeszyty Artystyczne”

Wydział Edukacji Artystycznej i Kuratorstwa

Uniwersytet Artystyczny im. Magdaleny

Abakanowicz w Poznaniu

Aleje Marcinkowskiego 29

60-967 Poznań

Kontakt

<https://za.uap.edu.pl>

zeszyty.artystyczne@uap.edu.pl

UAP | POZNAŃ

Wydawnictwo
Uniwersytetu
Artystycznego
w Poznaniu

Wydawca

Uniwersytet Artystyczny

im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu

Aleje Marcinkowskiego 29

60-967 Poznań

<https://uap.edu.pl/>

+48 61 855 25 21

© Copyright by Uniwersytet Artystyczny im.

Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu, 2025

Licencja Creative Commons BY-NC-ND 4.0

Wersją pierwotną czasopisma jest wersja drukowana.

Nakład: 150 egz.

Druk i oprawa

MJP Drukarnia Poterski Sp. k.

ul. Romana Maya 30, 61-371 Poznań

Ilustracja na okładce:

«Living landscape», warsztat Back to Earth© Festival
Hors Piste, Centre Pompidou Paris, na zaproszenie
Frédérique Aït-Touati & Bruno Latoura, 2019. SOC.

Na podstawie grafiki Axelle Grégoire i *Terra Forma*,
książki o kartografiach spekulatywnych (Aït-Touati,
Arènes, Grégoire, MIT 2022).

nakład 150 egz.

ISSN 1232-6682

